

KÁNTÁS BALÁZS

SHETLANDI JUHÁSZKUTYÁK A FILATÉLIÁBAN

A tematikus bélyegkatalógust összeállította:
Kántás Balázs

Felelős kiadó:
Dr. Zsávolya Zoltán PhD
Makó János

KUTYAFILATÉLIAI FÜZETEK

HUNGARICA ELECTRONICA–KUTYA MÚZEUM

BUDAPEST, 2025

FILATÉLIAI BEVEZETŐ

EGY RÖVID TEMATIKUS BÉLYEGKATALÓGUS ELÉ

Bár ez a vélemény meglehetősen szubjektív egy jelenleg, a jelen kézirat elkészítése idején éppen filatéliai szakterületen dolgozó történész, muzeológus-levéltáros-könyvtáros tollából, vagy mindenesetre a billentyűzetéből, de a bélyeggyűjtés kétségtelenül máig az egyik legnagyobb változatosságot, szellemi és esztétikai élményt kínáló értelmiségi hobbitevékenységek közé tartozik annak ellenére, hogy az utóbbi évtizedekben mind idehaza, mind a nemzetközi szintén kétségtelenül veszített a népszerűségéből. Ez még akkor is így van, ha világunk

gyors fejlődése, digitalizációja és automatizációja a bélyeget, ezt a hagyományosan papíralapú dokumentum/irat/aprónyomtatvány-típust is új társadalmi kontextusba helyezi, új fajtáinak megjelenését idézi elő, és új társadalmi, hivatali és kulturális funkciókat kölcsönöz neki. Az 1840-től megjelent mintegy 600 ezer bélyeg (és számtalan egyéb filatéliai tárgy, elsőnap boríték, levelezőlap, képeslap stb.) motívumokban gazdag, távoli országok történelmébe, hagyományaiba és kultúrájába betekintést engedő világa szinte kimeríthetetlen, és többek között az a csodálatos benne, hogy az újabb és újabb kibocsátások révén folyamatosan bővül. Az eredetileg kizárólag postai bérmentesítésre szolgáló, apró, színes, grafikai ábrát tartalmazó értékpapírok

állami és magán postaszolgálatok általi folyamatos kibocsátása mára elsősorban inkább a gyűjtői igényeket szolgálja ki, új és új, sokszor egyre hivalkodóbb és formabontóbb grafikai tartalommal a hivatali okmányfunkció, postai bérmentesítés helyett. Gyűjtésével, történetének, motívumainak és nyomdai, technikai előállításának tanulmányozásával pedig önálló történeti segédtudomány, a filatélia foglalkozik.¹

Tematikus bélyeggyűjtésnek (ennek talán egy szűkebb területét pedig elsősorban Magyarországon motívum-gyűjtésnek, illetve motívumfilatéliának – angolul jellemzően *topical philately*, *topical stamp*

¹ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, ford. HARSÁNYI Luca – IGNÁ CZ Krisztián, Budapest, Kossuth Kiadó, 2008.

collecting vagy *thematic stamp collecting*) azt a filatéliai ágat, gyűjtési és érdeklődési területet nevezzük, amikor valaki csak egy témába tartozó bélyegeket gyűjt, illetve tanulmányoz.² Ide tartozik az eseményfilatélia is, amely évfordulókat, eseményeket

² Magyarországon számos jó színvonalú motívumfilatéliai könyv, illetve tematikus kiállítási katalógus megjelent. Például lásd:

ÁCS Imre, *Magyarország hadtörténelme bélyegeken*, Budapest, Honvéd Kiadó, 1998.

Dr. ZOLTÁN János, *Vadászat bélyegeken*, Magánkiadás, Budapest, 2002.

Dr. FORGÓ Béla, *Festmények és grafikák Magyarország bélyegein*, Budapest, MP Press Bt, 2003.

SZABÓ Jenő, *Bélyegrapszódia* [A Bélyegmúzeum zenét és zeneszerzőket megjelenítő bélyegekből készült, tematikus bélyegkiállításának katalógusa], Budapest, Bélyegmúzeum, 2015.

(sportesemények, hadi események, születési évfordulók stb.) ábrázoló bélyegek gyűjtését jelenti. A tematikus filatéliát és a motívumfilatéliát régebben azonos gyűjtési területnek tekintették, mára azonban két önálló, egy tágabb és egy szűkebb filatéliai ágról van szó.³ A kettőt persze olykor nehéz elhatárolni egymástól, azonban a tematikus gyűjtés elvileg

³ Erre egyébként a jeles magyar filatelista, Bánás Artúr, a Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetsége Tematikus Szakosztályának elnöke hívta fel a jelen, immár több tematikus és motívumkatalógus bevezetőjeként különböző változatokban megjelent esszé szerzőjének figyelmét, amelyért ez úton is köszönettel tartozik. A szerző cikkét a magyar motívumfilatélia történetének tárgykörében lásd: BÁNÁS Artúr, „Hol tart valójában a tematikus filatélia?”, *Bélyegvilág*, 2018/3, 6.

valamely (tágabb) témához kapcsolódó bélyegek és egyéb filatéliai tárgyak gyűjtését (pl. postatörténet, repüléstörténet, közlekedés stb.) jelenti, tehát a bélyegek tematikus alapon való gyűjtése és tanulmányozása az úgynevezett tematikus filatélia, míg a motívumgyűjtés vagy motívumfilatélia a bélyegábra által megjelenített képre, képi tartalomra korlátozódik – ha például állatokat, vagy még korlátozottabban adott rendszertani csoportba tartozó állatokat, növényeket, bizonyos típusú járműveket stb. megjelenítő bélyegeket gyűjtünk és tanulmányozunk, akkor tulajdonképpen motívumfilatelisták vagyunk.⁴ A

⁴ NIKODÉM Gabriella – SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története*, Budapest, Kossuth Kiadó Zrt., 2010, 145–154.

motívum alapon történő bélyeggyűjtés témái nyilván lehetnek állatok, növények, híres emberek, közlekedési eszközök, képzőművészeti alkotások, néprajzi csoportok és viseletek, vagy akár épületek és tájak is.⁵ A lehetőségek a bélyegek egyre több mindenre kiterjedő képi tartalmával együtt szinte végtelenek, a nagy mennyiségű megjelent bélyeg és bélyegváltozat okán pedig mindenképpen ajánlatos, hogy aki gyűjtésükre adja a fejét, az valamilyen módon, akár

⁵ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, ford. HARSÁNYI Luca – IGNÁCZ Krisztián, Budapest, Kossuth Kiadó, 2008, 36–37.

Illetve: DABÓCZY András – GLATZ István – NAGY László – Dr. SZÖRÉNYI Miklós – VAS István, *A bélyeggyűjtés kézikönyve*, Budapest, Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetsége, 2004.

kibocsátó országra korlátozva, akár időszakra szorítkozva, akár tematikus, akár ezen belül motívumalapon behatárolja gyűjtői hobbijának területét.

A tematikus alapú, illetve szűkebben a motívum alapon történő gyűjtés majdnem egyidős a magával bélyeg történetével. Amikor a 19. század végén a posták emberek portréi, címerek és egyéb egyszínű bélyegek kiadása helyett inkább színes, tematikus bélyegek kiadása mellett döntöttek, és a bélyegek külleme, grafikai tartalma, képi elemei egyre változatosabbá és színesebbé váltak, és egyre jobban elterjedt a tematikus gyűjtés és a motívumgyűjtés. Az 1920-as évek végén a szemlélet kellően elfogadottá

vált,⁶ és ez a bélyeggyűjtési ág a bélyegszakkönyvekben, filatéliai kiadványokban is egyre gyakrabban jelent meg, mint a filatélia egyre inkább önálló és egyre többek által igen nagyra értékelt területe.⁷ A Nemzetközi Filatéliai Szövetség (Fédération Internationale de Philatélie, FIP), a bélyeggyűjtők legrangosabb nemzetközi szervezete ugyanakkor mára csak a tágabb értelemben vett tematikus filatéliát (angolul: *topical philately* vagy *thematic philately*, franciául: *philatélie thématique*, németül viszont:

⁶ Lásd a magyar szakirodalomban bővebben például: HAJDU Endre, *Bélyeggyűjtés*, Budapest, Medicina Kiadó, 1970, 60–64.

⁷ Lásd bővebben: NIKODÉM Gabriella – SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története*, Budapest, Kossuth Kiadó Zrt., 2010, 145–154.

Motivphilatelie vagy *thematische Philatelie*, a két kifejezés nagyjából ugyanazt jelenti) filatéliát ismeri el önálló versenyszakágként, csak és kizárólag motívumalapú filatéliai anyaggal pedig nem is igazán lehet nemzetközi bélyegkiállításokra benevezni.⁸ A Nemzetközi Filatéliai Szövetség, a FIP értelemszerűen maga is fenntart egy tematikus szakbizottságot. A rangos nemzetközi szakmai szervezet honlapján az alábbi definíció olvasható:

„A tematikus filatélia olyan bélyegek és egyéb filatéliai tárgyak gyűjtése, amelyek egy témát illusztrálnak,

⁸ Erre többek között dr. Rill Attila hívta fel a figyelmet a MABÉOSZ levelezőlistáján, amiért ezúton is köszönet illeti.

dolgoznak fel: madarak, foci, történelem, művészet, életmód, fák stb. A téma (theme) kifejezésnek itt dinamikus jelentése van, amely a gyűjtő általi személyes kidolgozását jelenti, aki egy teljes történetet épít az adott téma köré.

Valaha a bélyeggyűjtemények egy ország vagy országcsoport bélyegeiből álltak. A bélyegeket általában a kibocsátás dátumának sorrendjében mutatták be. Ez ma már nincs így. A tematikus gyűjtemény a lehető legszélesebb körű filatéliai anyagból áll, a postigazgatások lehető legszélesebb köréből, mindenféle időbeli megkötés nélkül. Minden egyes kiválasztott tételnek kapcsolódnia kell a

témához, és azokat legmegfelelőbb sorrendben kell elrendezni, hogy elmeséljék a történetet.

A történet vázlata tervként (plan) kerül bemutatásra, amely a téma kialakulásának lépéseit mutatja be. A terv hasonló egy könyv tartalomjegyzékéhez, és általában fejezetek és alfejezetek szerint szerveződik, amelyek láthatóvá teszik a történet logikus folyását egy világos és következetes szál mentén.”⁹

⁹ *What is Thematic Philately?.* A Nemzetközi Filatéliai Szövetség honlapja. <http://www.fipthematicphilately.org/what.html>
Letöltés ideje: 2023. december 16.

Ebből a hivatalos, rangos nemzetközi szakmai szervezet által meghatározott definícióból is látszik, hogy a tematikus filatélia egy tágabb, komplexebb, a gyűjtők számára nagyobb kreativitást és szellemi mozgásteret, egyúttal nagyobb kihívást jelentő keretet, sőt, inkább egész keretrendszert jelent, míg a motívumfilatélia leginkább azonos bélyegábrát tartalmazó bélyegek gyűjtését (és tanulmányozását) jelenti, és inkább az adott filatéliai tárgy szűkebb vizuális, grafikai tartalomra koncentrál, nem pedig annyira az egyes filatéliai tárgyak közötti lehetséges, komplex tematikai kapcsolatokra. Míg a tematikus filatélia versenyszakág, addig a motívumfilatélia, mondhatjuk akár némi leértékeléssel, leginkább egy szűkebb gyűjtési területet

jelent. A professzionális, bélyegkiállításokon is induló bélyeggyűjtők jellemzően a tematikus filatéliát ismerik el inkább, a motívumgyűjtést pedig sokan egy kevésbé komplex területnek gondolják. A motívumgyűjtemények a gyűjtők szorgalmas munkája és kreativitása által ugyanakkor fokozatosan tematikus gyűjteményekké bővíthetők, és az egyszerűbbtől az összetettebb tartalom felé haladva több lépésben fejleszthetők. Ezzel együtt művelődéstörténeti szempontból nyilván mindkét megközelítés igen érdekes lehet.

A tematikus alapú bélyeggyűjtés történetének igen fontos állomása volt, amikor 1949-ben megalakult az Amerikai Tematikus Szövetség vagy Amerikai

Tematikus Filatéliai/Motívumfilatéliai Szövetség (ATA, *American Topical Association*), és a szervezet elsődleges szakmai célja lett, hogy folyamatosan frissített témajegyzéket biztosítson a különböző motívumokat ábrázoló, illetve különböző témák szerint csoportosítható bélyegekről a gyűjtők számára. Ma az ATA tagjainak száma meghaladja az 50 000-et, tagjai közel száz országból kerülnek ki, és időről időre részletes kiadványokat jelentet meg széles témakörben. Napjainkban is ez a motívumfilatélia, tematikus bélyeggyűjtés egyik legnagyobb és legrangosabb, bár amerikai székhelyű, de lényegében nemzetközi szinten jelenlevő és működő szakmai szervezete, és jelentős segítséget nyújt a tematikus

bélyeggyűjtőknek, bárhol is éljenek és gyűjtsenek bélyeget a világon.¹⁰ A szervezet időről időre az egyéb szakirodalom közreadása mellett komoly, szakmailag megalapozott tartalmú kézikönyveket is kiad a tematikus bélyeggyűjtés témakörében.¹¹

Az Amerikai Tematikus Filatéliai szövetséghez hasonló módon, napjainkban a legnagyobb nemzetközi bélyegkatalógusok kiadói már külön a tematikus- és motívumgyűjtőknek szánt

¹⁰ A szervezet honlapját lásd: <https://americantopical.org/>

Letöltés ideje: 2023. november 17.

¹¹ Lásd például:

<https://americantopical.org/Sys/Store/Products/55705>

Letöltés ideje: 2023. december 21.

tematikus, illetve szűkebb értelemben vett motívumkatalógusok kiadásával is foglalkoznak, amelyek természetesen színes bélyegillusztrációkat tartalmaznak a bélyegek világában való eligazodáshoz.¹² (Ha úgy tetszik, a jelen motívumfilatéiai kiadvány is felfogható és értékelhető egy motívumalapú, rövid, válogatott elektronikus bélyegkatalógusként, és talán nem is feladata, hogy annál sokkal többként funkcionáljon). Mára ezenfelül

¹² A *Michel* német kiadású bélyegkatalógusnak többek között vannak például motívumkatalógusai is, amelyeket a cég időről időre kiad. Lásd többek között: <https://www.schaubek.de/MICHEL-thematic-catalogues>

Letöltés ideje: 2023. november 17.

hagyománnyá váltak a tematikus és motívumgyűjtők számára rendezett filatéliai versenyek, a tematikus filatélia pedig mára szerencsére önálló versenyszakággá emelkedett.¹³

Hajdú Endre, a jeles magyar filatelista 1976-ban így írt a motívumgyűjtés már akkoriban két különállónak, de még egyenrangúnak tekintett ágáról rövid, de informatív cikkében:

„A motívumgyűjtés két különböző, de egyenértékű ágra oszlik: a tematikaira és a dokumentálóra. Tematikainak nevezzük azt a gyűjteményt, amely bélyegekkel és

¹³ NIKODÉM Gabriella – SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története*, Budapest, Kossuth Kiadó Zrt., 2010, 145–154.

egyéb filatéliai dokumentumokkal (bélyegzések, benyomott bélyegű lapok, vagy levelek stb.), bizonyos terv szerint, egy témát vagy vezérgondolatot illusztrál, sőt, felépítését rövid magyarázó szöveggel is meg kell világítani. A téma eredetiségének is jelentősége van. A jó tematikus gyűjtemény feltárja a más területekkel való kapcsolatokat, vagy a történelmi, gazdasági és egyéb összefüggéseket is. Így például, ha híres személyiségek arcképét helyezzük albumunkba, szerezzünk olyan bélyegeket is, amelyek az illetőkkel kapcsolatos fontos eseményeket is megörökítik. Amennyiben növények vagy állatok szerepelnek gyűjteményünkben, feltüntethetjük életterületüket, vagy az emberekre gyakorolt hatásukat. Nagyobb gyűjtemény esetén az

egyreszterületeket alaposan ki kell dolgozni, anélkül azonban, hogy a vezérgondolattól eltérnénk. Nagyon fontos szem előtt tartani, hogy a tematikai gyűjtemény mindenekelőtt filatéliai jellegű, ezért csak olyan elemeket tartalmazhat, amelyek postai eredetűek, amennyiben a hírközlés céljára szolgálnak.

A dokumentáló gyűjtemény bizonyos témakör, vagy motívum közös kibocsátási alkalmi bélyegeit és filatéliai objektumait tartalmazza, mégpedig tematikai vagy időrendi, országok szerinti vagy más tetszőleges rendszerezés szerint. Alkalmasnak kell lennie arra, hogy az időszakosan megismétlődő alkalmakkor kibocsátott bélyegeket összefogja. Ez vonatkozik például az ENSZ, a Vöröskereszt munkásságát ismertető, vagy

sporteseményeket bemutató összeállításokra. A felépítés tagolása természetesen a témából adódik. A gyűjteményt olyan bevezetéssel kell ellátni, amelyből az egyes részek módszeres felépítése és terjedelme kitűnik. A filatéliai változatokra kiterjedő kutatásoknak is helyük van, épp így bélyegterveknek, próbanyomatoknak is. A tematikai gyűjteményben a témának, vagy a vezérgondolatnak a kifejezése, a dokumentáló gyűjteményben a filatéliai anyag előtérbe helyezése a döntő. Ezen kívül tartalmaznia kell olyan világos, rövid szövegeket, amelyek a dokumentáló gyűjtemény rendszerezését és sajátosságait is megvilágítják.”¹⁴

¹⁴ HAJDÚ Endre, *Motívumgyűjtés*, Hajdú-Bihari Napló, 1976/39, 15.

A Wikipédia vonatkozó magyar nyelvű, részletes szócikke többek között az alábbi tematikus és motívumfilatéliai területeket sorolja fel leggyakoribbként:

„Számos elterjedt motívum létezik ebben a körben. A tematikus bélyeggyűjtés témáját a motívumgyűjtő választja ki, viszont a bélyegek változatossága miatt figyelnie kell arra, hogy ne túl széles körben gyűjtsön bélyegeket (pl. madarakat), hanem korlátozódjon le a gyűjtés alkategóriákra (pl. vörösbegyek, pingvinek, sasok).

A széleskörűbb motívumok a következők:

- *állatok – madarak, lovak, macskák, kutyák, halak, rovarok (lepkék), pókok, kagylók, rákok, kígyók, gyíkok*
- *növények – virágok, fák, gyümölcsök*
- *gombák*
- *járművek – vasút, hajók és vitorlák, autók, repülőgépek, léggömbök*
- *híres emberek – fizikusok, kémikusok, feltalálók, nők, írók, költők, festők, fáraók stb.*
- *épületek, építmények*
- *tájak, tájképek, földrészek – Antarktisz*
- *sport – sportolók, olimpiai játékok, labdajátékok, vb-k*

- *csillagászat, űr, űrhajósok (Apollo-program), égitestek*
- *festmények – portrék, aktok, híres emberek festményeken*
- *kultúra; népek, hagyományok, szokások, népviseletek, vallások; szimbólumok; táncok*
- *edények, szobrok, tárgyak, kincsek, érmék*
- *jeles napok – karácsony, húsvét, Valentin-nap*
- *címerek, zászlók, térképek*
- *postatörténet, bélyeg a bélyegen*
- *ifjúság – játékok, mesék, rajzfilmek, képregények, gyermekrajzok*
- *cserkészlet*

- *EUROPA-bélyegek*¹⁵

A tematikus filatélia, és azon belül persze a szűkebb motívumfilatélia egyik – és kétségtelenül a gyűjtők

¹⁵ Tematikus bélyeggyűjtés – Wikipédia-szócikk.

https://hu.wikipedia.org/wiki/Tematikus_b%C3%A9lyeggy%C5%B1jt%C3%A9s

Letöltés ideje: 2023. november 16.

A téma nemzetközi szakirodalomból lásd válogatásszerűen:

A. J. BRANSTON, *Thematic and Topical Stamp Collecting: A Practical and Comprehensive Handbook for Thematic, Topical, and Subject collectors*, London, Batsford, 1980.

Alma LEE, *Introduction to Thematic Collections*, London, The British Philatelic Trust and the National Philatelic Society, 1983.

W. E. J. VANDEN, *Handbook of Thematic Stamps*, Limassol, British Thematic Society, 1994.

körében máig legnépszerűbb – ága az élővilág-motívumokat, állatokat, növényeket, természeti környezetet ábrázoló bélyegek gyűjtése. (Az állatok pedig talán valamivel népszerűbbek a tematikus bélyeggyűjtők körében, mint a növények.) A motívum alapján való bélyeggyűjtésnek tehát a flóra és fauna tematikájú bélyegek adják nemzetközi szinten is az egyik leggazdagabb és legjelentékenyebb, szinte kimeríthetetlen területét.¹⁶

Itt pedig el is érkeztünk a jelen motívumfilatéliai/tematikus filatéliai (a definíciókkal a szerző egyre jobban próbált vigyázni, de nem biztos, hogy minden esetben sikerült neki) esszé és

¹⁶ NIKODÉM Gabriella – SZABÓ Jenő, *A magyar bélyeg története*. i. m.

elektronikus kiadvány témájához, mely a könyv címe alapján nyilvánvalóan a shetlandi juhászkutya, ez a kedves, dús szőrű, apró mégis szívós, nagy teherbírású és intelligens pásztorkutya, amely voltaképpen nem más, mint a jól ismert skót juhászkutya kis fajtaváltozata. Az e népszerű kutyafajtát ábrázoló bélyegeket közreadó *kutyafilatéiai* összeállítás szerves folytatása a szerkesztő korábbi, hasonló tematikájú munkáinak, ám ez esetben egy népszerű kutyafajta kerül filatéiai nagyító alá. A jelen motívumkatalógus nem jöhetett volna létre Makó János régész-muzeológus, a Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Régészeti Intézetének munkatársa, a *Kutya Múzeum*¹⁷

¹⁷ Kutya Múzeum.

névre hallgató, kutyatenyésztés-történeti relikviákat gyűjtő, a Facebook közösségi médiafelületén folyamatosan friss tartalmakat előállító közgyűjteményi kezdeményezés (nemsokára hivatalosan is a Magyar Nemzeti Múzeum Kutyatenyésztés-történeti Gyűjteménye!) szülőatyja, egyébként szenvedélyes kutyatartó és -tenyésztő kezdeményező készsége nélkül, aki úgymond a jelen motívumkatalógust „megrendelte” a szerkesztőtől, azaz bátorította az összeállítás létrehozását. Mivel a közreadó-szerkesztő maga is szenvedélyes kutyatartó, a jelen munkát egyéb kutyaajták filatéliai jelenlétét

<https://www.facebook.com/profile.php?id=61551597591531>

Letöltés ideje: 2024. január 1.

bemutató tematikus összeállítások követik majd, miként arra számos esetben már sor került.

Megemlítendő továbbá, hogy természetesen a kutyák, mint igen népszerű, a világon összesen mintegy 15–20 ezer bélyegen előforduló (a szám csak becslés) motívumok esetében is megjelentek már nagy nemzetközi tematikus katalógusok. Többek között a német Michel,¹⁸ a francia Yvert et Tellier¹⁹ és a spanyol

¹⁸ MICHEL Katalog – Hunde – Ganze Welt 2018, Germering, Schwaneberger Verlag GmbH, 2018.

¹⁹ *Le Chien / The Dog. Classification et utilisations des chiens de monde / Classification and utilisation of the dogs of the world. Philatélie – Numismatique – Cartophilie – Héraldique*, Párizs, Yvert et Tellier, 2019.

Domfil²⁰ bélyegkatalógus-kiadók jelentettek meg „kutyafilatéliai” tematikus katalógusokat a tematikus és motívumgyűjtők számára, amelyek egyébként a jelen, sokkal szerényebb és szűkebb filatéliai résztémát feldolgozó kiadvány szerkesztője számára is inspirációként szolgáltak, illetve adattartalmukra sok esetben támaszkodott.

Ami a shetlandi pásztorkutyát, e kedves, népszerű és intelligens kutyafajtát illeti, a bélyegeken keresztül való tudományos ismeretterjesztés jegyében illene mellékelnem egy rövid fajtaleírást a szóban forgó

²⁰ *Catalogo de Sellos Tematicos / Thematic Stamp Catalogue. Fauna. Perros – Dogs – Chiens – Hunde – Cani*, Madrid, Domfil – Grupo Afinsa, 2000.

kutyafajtáról. Ettől a jelen keretek között eltekintek, szeretettel ajánlom ugyanakkor a mindenkori Kedves Olvasó figyelmébe László Enikő kiváló kinológiai ismeretterjesztő cikkét az [azenkutyam.hu](https://www.azenkutyam.hu) kutyatartási portálon, amelyből minden megtudható, amit a shetlandi juhászkutyáról és nagyobb változatáról, a skót juhászkutyáról első körben tudni érdemes, ha valaki érdeklődik e kis termetű, ám annál energikusabb és intelligensebb, esztétikus megjelenésű pásztorkutya iránt.²¹

²¹ LÁSZLÓ Enikő, *Shetlandi és skót juhászkutya – szőrmókók két méretben.*

<https://www.azenkutyam.hu/elet/shetlandi-es-skot-juhaszkutya/>

Letöltés ideje: 2024. december 31.

A jelen elektronikus (motívum)filatéliai szakkönyvben, összeállításban igyekszem a lehető legjobb, elsősorban esztétikai alapú válogatást nyújtani a világ postaszolgálatai által kibocsátott, szűkebb motívum alapon a fent említett népszerű kutyafajtát ábrázoló bélyegeiből és egyéb filatéliai dokumentumaiból, elsősorban képeslapjaiból. A közreadott filatéliai anyag a szerkesztő szándékai szerint a téma áttekinthető keresztmetszetét nyújtja olvasóinak, megtekintőinek, és lehetőség szerint törekszik a teljességre is. A válogatás során ugyanakkor a közreadó a legtöbb esetben igyekezett megmaradni a szigorú értelemben vett filatéliai objektumoknál, és főként olyan bélyegek/kisívek/blokkok képeit

választotta ki közlésre, amelyek névértékkel rendelkeznek, és postai bérmentesítésre elméletileg valóban használhatók.²²

Azért használok kellő óvatossággal itt is, csak úgy, mint tettem azt korábban eddigi tematikus filatéliai munkáimban, az *elméletileg* határozószót, mert egyes kevésbé fejlett, főként afrikai és ázsiai országokban gyakori jelenség a *fantombélyeg*-kiadás,

²² Ahol esetleg mégis kétes legitimitású bélyeg került a válogatásba, azt a közreadó zárójelben mindig jelezte. A nem legitim körülmények között megjelent bélyegek között ugyanis kétségtelenül akadnak dekoratív, esztétikai szempontból értékes darabok, amelyek egyes tematikus gyűjtők érdeklődését annak ellenére is felkelthetik, hogy postai bérmentesítésre nem alkalmasak. A kétes legitimitású bélyegek esetében mindig zárójeles megjegyzést használtam.

amely azt jelenti, hogy bár egy adott bélyegkiadáson szerepel államjelzés és névérték, azt nem feltétlenül az adott állam kormányzatának vagy postaszolgálatának megbízásából vagy engedélyével nyomtatják ki,²³ hanem elsődlegesen gyűjtői igények kielégítésére, profitszerzés céljából hozzák létre, és kerül forgalomba bizonyos piaci szereplők, cégek tevékenysége által.²⁴ Ebből kifolyólag pedig lehetséges, hogy az adott bélyeg szigorú filatéliai és postajogi értelemben csupán bélyegnek látszik, de a nemzetközi postaforgalomban nem feltétlenül fogadnák el, ha valaki bérmentesítésre

²³ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, ford. HARSÁNYI Luca – IGNÁCZ Krisztián, Budapest, Kossuth Kiadó, 2008, 58– 59.

²⁴ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, 58–59.

próbálná meg használni.²⁵ A kétes legitimitású bélyegkiadásoknak, fantombélyeknek, illegális bélyegeknek ugyanakkor mára maguknak is jelentős gyűjtői piacuk van, és mivel az egyre inkább digitálissá váló világban, az elektronikus kommunikáció és az automatizált postakezelés korában már a hivatalos, többnyire állami monopólium alá tartozó bélyegkiadás is egyre inkább a gyűjtői igények kielégítését, a kormányzatok és postaszolgálatok ily módon történő profitszerzését, nem pedig a postai bérmentesítést, a küldemények célba juttatási díjának megfizetését és ennek igazolását szolgálja, a legitim és illegitim

²⁵ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, 58–59.

bélyegkiadásokat is egyre nehezebb elhatárolni, megkülönböztetni egymástól.²⁶

A jelen szerény motívumfilatéliai kiadványban, miniatűr tematikus bélyegkatalógusban közreadott bélyegkiadások digitális másolatainak képeit nonprofit, tudományos, ismeretterjesztési és közművelődési céllal tettem közzé, internetes forrásaikat többnyire korábbi, elektronikusan is elérhető, tematikus filatéliai szakmai kiadványok, bélyeggyűjtéssel kapcsolatos honlapok, illetve értelemszerűen internetes aukciós házak és webáruházak weboldalai képezik. A közreadó bízik abban, hogy gyűjtése szerény eredménye felkelti akár a motívumfilatélia iránt érdeklődő profi

²⁶ James MACKAY, *Bélyegek és bélyeggyűjtés*, 58–59.

filatelisták, akár kezdő, adott esetben a fiatalabb korosztályhoz tartozó érdeklődők, ifjúsági bélyeggyűjtők figyelmét, hiszen a kutyák az élővilágon belül is hihetetlenül és méltán népszerű bélyegmotívumok+ A könyvben közölt, szerencsére az esetek többségében megfelelő felbontású képek forrása igen sok esetben a *Colnect.com*²⁷ nemzetközi gyűjtői és aukciós portál, amely többek között a világ postabélyegeinek szabadon elérhető, online elektronikus katalógusaként is nagyon jól használható, és szinte minden bélyegről jó minőségű, de legalábbis

²⁷ <https://colnect.com>

Letöltés ideje: 2024. május 12.

elektronikusan közölhető, a filatélai tájékozódáshoz rendkívül hasznos másolatot közöl.

A kutyamotívumot tartalmazó bélyegek képeinek közlésénél jelen esetben nem tüntettem fel a nagyobb, rangosabb nemzetközi bélyegkatalógusok (elsősorban a Kelet-Közéőp-Európában nagy presztízsű német Michel, esetleg ennek hiányában a francia Yvert et Tellier, illetve a brit Stanley Gibbons – a filatéliában ezekre illik hivatkozni!) számait, mert elsősorban a kiadvány közművelődési és grafikai tartalmát tartottam szem előtt. Egy kis internetes kutatással egyébként a kibocsátó ország és a kibocsátás évszáma alapján, amelyet azért feltüntettem, és a bélyegeket megjelenésük kronológiájának sorrendjében közlöm,

bárki érdeklődő könnyedén beazonosíthatja a szóban forgó filatéliai, kétes legitimitású bélyegkiadások esetén pedig parafiletéliai tárgyakat. Mivel szeretném mind az idősebb, mind a fiatalabb korosztály érdeklődését felkelteni egy bizonyos kutyafajta mint filetéliai motívum iránt, illetve általában a motívumgyűjtés iránt, mondjuk, hogy ez alkalommal ezt a feladatot meghagyom a Kedves Olvasóknak. Ez alkalommal nem tüntettem fel a bélyegek méretét, fogazatát, a nyomdatechnikát, amellyel készültek, illetve egyéb lényeges filetéliai adatokat sem, ugyanis azokat a nagyobb nemzetközi katalógusok, illetve például a *Colnect.com* ezeket alapul vevő online adatbázisa a legtöbb esetben tartalmazzák. Céлом, hogy a lehető

legtöbb teret engedjek a bélyegek által hordozott művészi és forrásértéknek, vizuális információnak, illetve lehetőleg élvezetes, szórakoztató online vizuális tartalmat találjon, aki esetleg kiadványra kattint. A válogatás alapja tehát minden esetben a bélyeggrafika, illetve az egyéb filatéliai dokumentumok képi tartalma és persze esztétikai értéke volt, és a jelen szerény motívumkatalógus közreadásánál pedig elsősorban történeti forrásként és alkalmazott grafikai műalkotásként tekintünk a bélyegekre és egyéb filatéliai tárgyra.

A bélyeg ugyanis amellet, hogy művészeti, egészen pontosan iparművészeti, sokszorosított kisgrafikai műalkotás, egyúttal elsődleges történeti

forrás is, amely a kibocsátó ország művészetét, történelmét, természeti és kulturális adottságait. Forrástani szempontból a vizuális történeti források csoportjába tartozik, ahová még egyébként az alábbi dokumentumtípusok sorolhatók: festmények, falfestmények, rajzok, vázlatok, rézkarcok, nyomatok, karikatúrák, fényképek, plakátok, bélyegek, bankjegyek. Mint történeti forrás, a bélyeg is többnyire olyan képi ábrázolást tartalmaz, jelenít meg, amely adott történeti korszak gondolkodásmódjának, esztétikájának és szimbólumrendszerének a megértését, esetleg egy adott esemény, személy, közhangulat érzelmi, politikai, társadalmi, művészeti megjelenítését adja vissza, ily módon pedig hozzájárul a történelem több

nézőpontból történő, multiperspektivista megértéséhez.²⁸

Mivel a bélyeg mindig adott kormányzat postaszolgálatára által kibocsátott értékjegy és vizuális dokumentum, halmozottan igaz rá, hogy segít megérteni az adott kibocsátó állam és korszak politikatörténetének összetett eseményeit, és körülmények elemzésével, értelmezésével adott esetben sokkal többet árul el a történelmi múltból, mint azt akár a történész, akár a laikus szemlélő elsőre gondolhatnánk. Nem véletlenül hangsúlyozandó mindenütt az az állítás,

²⁸ SCHRECK Katalin, *Vizuális források*, in *Bevezetés a történettudományba és a történelemkutatás módszereibe*, szerk. KEREPESZKI Róbert – SCHRECK Katalin, Pécs, Kronosz Kiadó, 2024, 171–182.

mely szerint a filatélia nem csupán egy hobbi, magánszemélyek által űzött gyűjtőszenvédély, hanem bizony a címertanhoz, pecséttanhoz, oklevéltanhoz stb. hasonlóan egy önálló történeti segédtudomány, amelynek megvannak a maga sajátos szakmai szabályai. A bélyegek ily módon pedig nem csupán a művészettörténet tárgykörébe tartoznak, mint esztétikai értéket hordozó, iparművészeti műalkotásként felfogható aprónyomtatványok, hanem bizony, az írott forrásokhoz hasonlóan a történettudomány számára is kiemelkedően érdekesek lehetnek.²⁹

²⁹ SCHRECK Katalin, *Vizuális források.*

A vizuális történeti források, így a bélyegek is, adott esetben a történeti elemzés, értelmezés kiemelkedően fontos tárgyát képezhetik, hiszen olyan jól látható és befogadható dokumentumok, amelyek nagyban segíthetik a múlt jobban elképzelhetővé és átélhetővé válását. Egyfelől a bélyegek szolgálhatnak az írott források kiegészítéseként, másfelől, keletkezési helyüktől, idejüktől és támájuktól, ábrájuktól, annak összetettségétől és valóságreferenciáitól függően akár teljesen önálló forrásértékkel is rendelkezhetnek. Más történeti forrásokhoz hasonlóan ugyanakkor értelmezésükkor a bélyegeket is kontextualizálni és körütekintően elemezni szükséges, hiszen állami kibocsátású értékjegyekről lévén szó, esztétikai értékük

mellett halmozottan elmondható róluk, hogy igen sok esetben propaganda- és emlékezetpolitikai célokat szolgálnak, és a postai bérmentesítés lehetővé tétele mellett egy adott kormányzati múlt- vagy jelenértelmezés minél több állampolgár részére történő eljuttatása is a feladatuk.³⁰ A 21. században ugyanakkor a bölcsészettudományok talán lassan eljutnak oda, hogy a bélyegeket ne csupán postai értékjegyekként kezeljék, hanem a történettudomány, a művészettörténet és a tágabb értelemben vett kultúratudomány által elemzésre érdemes művészeti,

³⁰ SCHRECK Katalin, *Vizuális források.*

politikai és történelmi dokumentumokként
tanulmányozzák a maguk komplexitásában...³¹

³¹ Lásd bővebben: *Philatelie als Kulturwissenschaft*, szerk. Dirk NAGUSCHEWSKI – Detlev SCHÖTTKER, Berlin, Kulturverlag Kadmos, 2019.

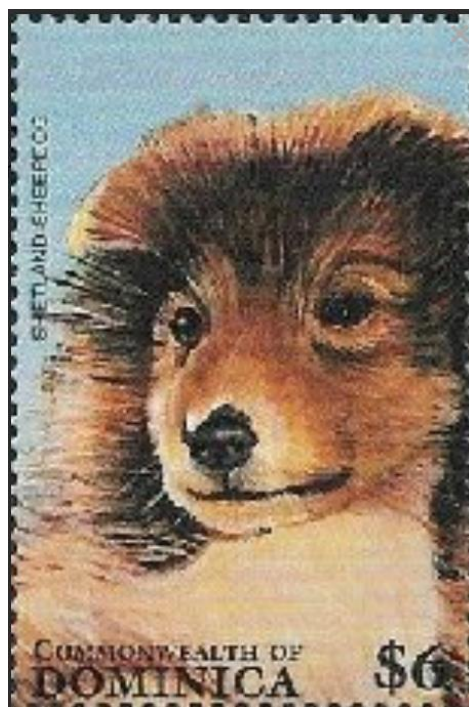
**SHETLANDI
JUHÁSZKUTYÁKAT ÁBRÁZOLÓ
BÉLYEGEK ÉS EGYÉB
FILATÉLIAI DOKUMENTUMOK
A VILÁGBÓL**

Adzsmán (ma Egyesült Arab Emirátusok) 1972

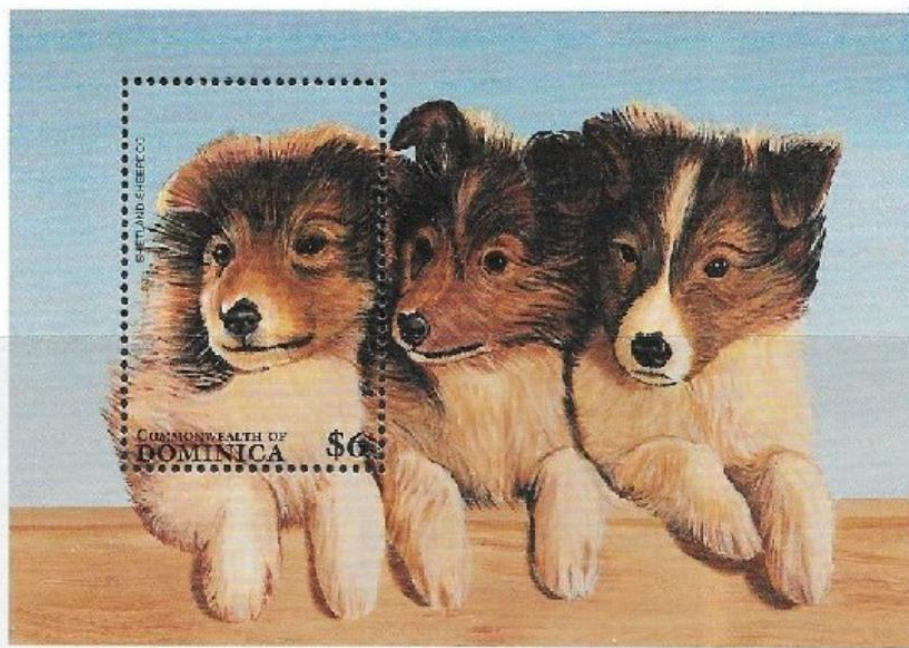

India - Nagaföld (helyi kiadású bélyeg) 1973

Dominikai Közösség 1974

x

Dominikai Közösség 1974

Monaco 1981

Tuvalu 1984

Észak-Korea 1989

Kambodzsa 1990

Tanzânia 1994

Antigua és Barbuda 1994

Grenada - Grenadine-szigetek 1995

Tanzánia 1996

Ghána 1997

Guyana 1997

Sierra Leone 1997

Angola 1998

Zambia 1999

Afganisztán 1999

Grenada 2000

68

Saint Vincent és a Grenadine-szigetek 2001

Kelet-Timor 2000

Mozambik 2000

Kirgizisztán 2000 (kétes legitimitású bélyegkiadás)

Kirgizisztán 2000 (kétes legitimitású bélyegkiadás)

Kirgizisztán 2000 (kétes legitimitású bélyegkiadás)

Kirgizisztán 2000 (kétes legitimitású bélyegkiadás)

Kirgizisztán 2000 (kétes legitimitású bélyegkiadás)

Kirgizisztán 2000 (kétes legitimitású bélyegkiadás)

Kirgizisztán 2000 (kétes legitimitású bélyegkiadás)

Oroszország - Altaji Terület 2000 (kétes legitimitású
helyi bélyegkiadás)

Oroszország - Altaji Terület 2000 (kétes legitimitású helyi bélyegkiadás)

Oroszország - Altaji Terület 2000 (kétes legitimitású helyi bélyegkiadás)

Oroszország - Altaji Terület 2000 (kétes legitimitású
helyi bélyegkiadás)

Oroszország - Altaji Terület 2000 (kétes legitimitású helyi bélyegkiadás)

Oroszország - Altaji Terület 2000 (kétes legitimitású helyi bélyegkiadás)

Oroszország - Altaji Terület 2000
(kétes legitimitású helyi bélyegkiadás)

Oroszország - Altaji Terület 2000
(kétes legitimitású helyi bélyegkiadás)

Oroszország - Altaji Terület 2000 (kétes legitimitású helyi bélyegkiadás)

Oroszország - Altaji Terület 2000 (kétes legítimitású helyi bélyegkiadás)

Tuvalu 2000

Tuvalu 2000

Türkmenisztán 2000 (kétes legitimitású bélyegkiadás)

Türkmenisztán 2000 (kétes legitimitású bélyegkiadás)

Türkmenisztán 2000 (kétes legitimitású bélyegkiadás)

Türkmenisztán 2000 (kétes legitimitású bélyegkiadás)

Türkmenisztán 2000 (kétes legitimitású bélyegkiadás)

Türkmenisztán 2000 (kétes legitimitású bélyegkiadás)

Türkmenisztán 2000 (kétes legitimitású bélyegkiadás)

Amerikai Egyesült Államok 2002 (jótékonyági bélyeg)

Palau 2002

Malawi 2011 (kétes legitimitású bélyeg)

Zambia 2003

Guinea 2009

Burundi 2011

Dnyeszter-menti Köztársaság (de facto állam, orosz befolyási övezet, nemzetközi jogi értelemben Moldova része) 2012

Kongó 2013

Salamon-szigetek 2014

Guinea 2015 (kétes legitimitású bélyegkiadás)

Guinea 2015 (kétes legitimitású bélyegkiadás)

Guinea 2015 (kétes legitimitású bélyegkiadás)

Guinea 2015 (kétes legitimitású bélyegkiadás)

Guinea 2015 (kétes legitimitású bélyegkiadás)

Guinea 2015 (kétes legitimitású bélyegkiadás)

Guinea 2015 (kétes legitimitású bélyegkiadás)

Guinea 2015 (kétes legitimitású bélyegkiadás)

Guinea 2015 (kétes legitimitású bélyegkiadás)

Guinea 2015 (kétes legitimitású bélyegkiadás)

Guinea 2015 (kétes legitimitású bélyegkiadás)

Guinea 2015 (kétes legitimitású bélyegkiadás)

Dogs by breed

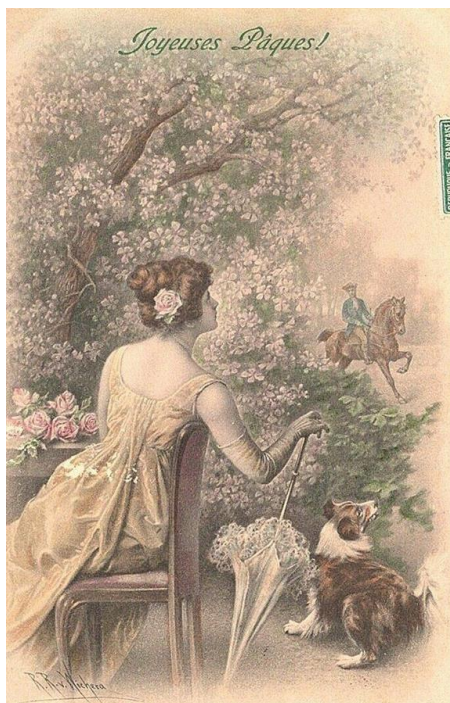
Guinea 2015 (kisív, kétes legitimitású bélyegkiadás)

Batum - Grúzia (helyi bélyegkiadás, bizonytalan dátum)

Első napi boríték, Amerikai Egyesült Államok 2002

Képeslap, Ausztria, 1900 körül

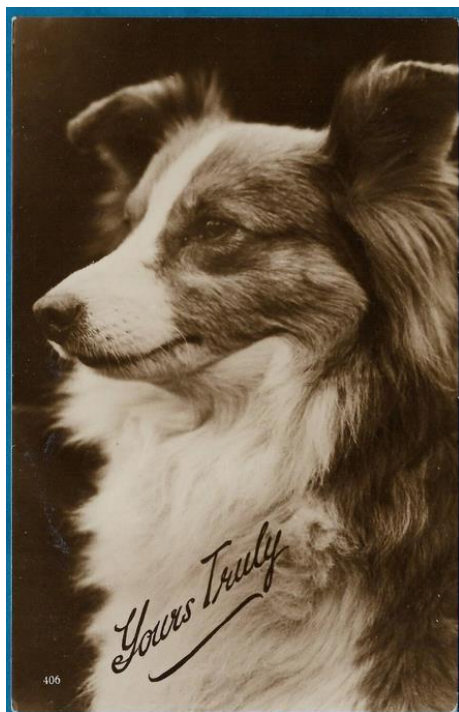
Képeslap, Egyesült Királyság 1908

Képeslap, Egyesült Királyság 1910

Képeslap, Egyesült Királyság 1910

Képeslap, Egyesült Királyság 1920

126

шелти

Képeslap, Szovjetunió 1992

Képeslap, Amerikai Egyesült Államok (év nélkül)

Képeslap, Egyesült Királyság (év nélkül)

Képeslap, Egyesült Királyság (év nélkül)

Képeslap, Amerikai Egyesült Államok (év nélkül)

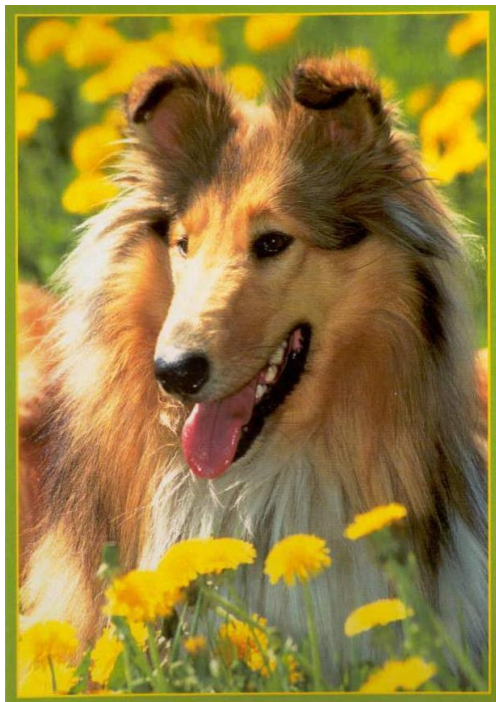
Képeslap, Amerikai Egyesült Államok (év nélkül)

Képeslap, Csehország (év nélkül)

Képeslap, Csehország (év nélkül)

Képeslap, Észtország (év nélkül)

Képeslap, Finnország (év nélkül)

Képeslap, kibocsátó ország és év nélkül

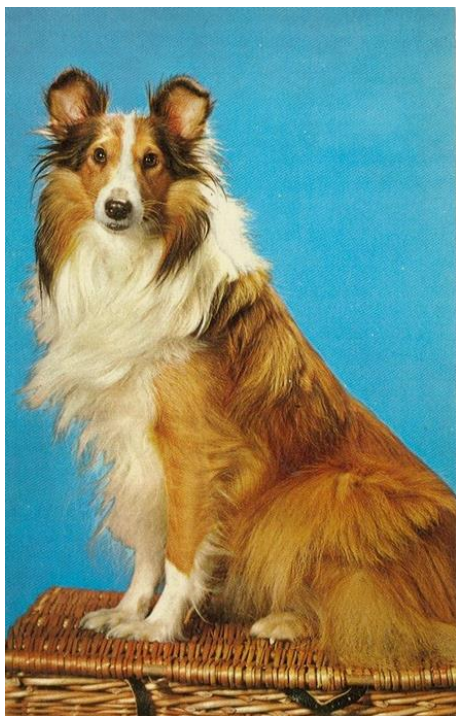

Képeslap, kibocsátó ország és év nélkül

Képeslap, kibocsátó ország és év nélkül

139

Képeslap, kibocsátó ország és év nélkül

140

